

Terveystietoprojekti

Terveystieto tuli uutena oppiaineena koulujen opetussuunnitelmiin vuoden 2004 opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä. Monitieteisenä oppiaineena terveystieto on opettajille haasteellinen toiminta-alue. Lasten ja nuorten kehityksessä koulun terveyskasvatuksella ja terveystiedon opetuksella on jatkossa entistäkin tärkeämpi tehtävä.

Mukava-hanke oli vaikuttamassa sekä terveystiedon valtakunnallisen opetussuunnitelman sisältöön että hankkeessa mukana olevien koulujen kautta paikallisiin opetussuunnitelmiin. Tämän seurauksena sosio-emotionaalisten sisältöalueiden huomioonottaminen vahvistui terveystiedon opetuksen tavoitteissa. Yksi kokeilukoulujen rehtoreista oli mukana tuottamassa myös valtakunnallista terveystiedon oppikirjasarjaa ja vaikutti projektin tavoitteista käsin sen opetussisältöihin.

Mukava-hankkeessa kiinnitettiin huomiota erityisesti terveys-käsitteen riittävän laajalaiseen tulkintaan sekä sosioemotionaalisen kehityksen merkitykseen osana oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lisäksi terveystiedon opetussuunnitelman perusteisiin saatiin sisällytettyä esimerkiksi kansalaisjärjestöjen toimintaan tutustuminen. Aihe liittyy läheisesti myös vapaaehtoistyöhön ja Mukava-hankkeen vapaaehtoistominnan projektiin.

Terveystietoprojektissa kokeilukoulujen opettajille järjestettiin täydennyskoulutusta (luennot ja käytännön harjoitukset) tunteiden merkityksestä, tunnistamisesta ja käsitteistä sekä sosioemotionaalisen kasvatuksen soveltamisesta eri oppiaineissa. Näin opettajat saivat lisää valmiuksia oppilaan sosioemotionaalisen kasvun tukemiseen osana terveystiedon opetusta.

Aiheeseen liittyen Mukava-hankkeessa koottiin ja kehiteltiin sopivaa tunnetaitomateriaalia opettajien käyttöön. Valmista materiaalia on olemassa, mutta se on hyvin hajallaan ja opettajilla ei yleensä ole kokonaiskuvaa materiaalista tai sen tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Esimerkkeinä käytetyistä sosioemotionaalisista materiaaleista olivat Askelittain –tunnetaito-ohjelma (engl. Second Step) ja Playin´ Story-ohjelma (satu- ja leikinohjausaineistoa). Näitä materiaaleja kokeiltiin 1 - 6 luokkien kouluissa, kerhoissa ja iltapäivätoiminnassa. Muita aihepiiriin liittyviä ja opettajille esiteltäviä ohjelmia ovat Lions Quest, Eväitä elämään, Tunnemuksu ja Mututoukka, Nuisku, Toimiva koulu ja Toimiva perhe –ohjelmat sekä toimintakokemusmenetelmä Toko.

Terveystietoprojektissa koordinaattorit perehtyivät itse erilaisiin tunnetaitomateriaaleihin ja -menetelmiin sekä ohjasivat opettajia niiden pedagogisessa hyödyntämisessä. Erilaisista saatavilla olevista kasvatusohjelmista ja materiaaleista on Mukava-hankkeessa laadittu opettajia varten kooste, joka on liitteenä.

Mukava-hankkeen koulujen opettajat ja rehtorit osallistuivat kahteen Opetushallituksen rahoituksella vuosina 2003 - 2005 toteutettuun täydennyskoulutusohjelmaan, jonka nimenä oli Terveystieto tutuksi Mukavasti. Koulutus oli viiden opintoviikon laajuinen sisältäen 10 lähikoulutuspäivää ja soveltavat välitehtävät. Koulutuksessa käsiteltiin terveystiedon tavoitteita, opetusmenetelmiä ja -materiaaleja sekä terveen kou-

lun toimintakulttuuria. Koulutus oli luonteeltaan prosessikoulusta, jossa pyrittiin lisäämään opettajien omia valmiuksia ja käytännön taitoja terveystiedon opetuksessa.

Kouluille kertyi arvokasta tietoa nuorten terveystottumuksista ja hyvinvoinnista. Tätä tietoa koulut ovat hyödyntäneet kehittäessään omaa toimintakulttuuriaan. Esimerkiksi Jyväskylässä Kilpisen koulussa syksyllä 2003 toteutettu koulun hyvinvointiprofiilitutkimus ja sen tuottamat opinnäytetyöt käsiteltiin henkilökunnan kokouksissa ja tietyiltä osin myös vanhempainilloissa. Hyvinvointiprofiilitutkimus tuotti varsinaisen perusaineiston lisäksi useita kandidaatin töitä, joista jokainen tarkastelee hieman eri näkökulmista oppilaiden hyvinvointia kouluikäisyydessä.

Yksi terveystiedollinen tavoite oli rohkaista opettajia ja vanhempia luomaan luokka-kohtaisia verkostoja, joissa voidaan vaikuttaa oppilaiden terveystottumuksiin sopimalla yhteisistä toimintatavoista. Tämä toiminta liitettiin osaksi kodin ja koulun yhteistyötä.

Lähteitä:

Eloranta, T., Kalaja, S., Korhonen, J., Nykänen, M. & Välimaa, R. (2005). Terveystiedon portaat. Terveystietoa luokille 7 – 9. Helsinki: Otava.

Kalaja, S., Koponen, J. & Siponen, U. (2004) Terveystieto osana koulun opetusta ja toimintakulttuuria. Teoksessa L. Launonen & L. Pulkkinen (toim.) Koulu kasvuyhteisönä. Kohti uutta toimintakulttuuria (s. 131 – 146). Jyväskylä: PS-kustannus.

Kokkonen, M. & Siponen, U. (2005). Sosioemotionaaliset taidot terveystiedon tavoitteina. Teoksessa H. Peltonen & L. Kannas (toim.), Terveystieto tutuksi – ensiapua terveystiedon opettamiseen (s. 189 – 210). Helsinki: Opetushallitus.

Peltonen, H. & Kannas, L. (toim.) (2005). Terveystieto tutuksi – ensiapua terveystiedon opettamiseen. Helsinki: Opetushallitus.